

Storstadsregionernas social- och arbetsmarknadsförvaltningars tankar inom organisationsteoretiska frågor i förvaltningen

▪ en skandinavisk institutionell analys

Examensarbete
Kandidatprogrammet i Offentlig Förvaltning
Författare: Carolina Gadderus Blom, Amanda Gelotte

A-K2024:7

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Kandidatprogrammet i Offentlig Förvaltning
Svensk titel: Storstadsregionernas social- och arbetsmarknadsförvaltningars tankar inom organisationsteoretiska frågor i förvaltningen
Engelsk titel: The perspectives of the metropolitan regions' social and/respective labor market administrations regarding organizational theoretical issues
Utgivningsår: V.T 2024
Författare: Carolina Gadderus Blom, Amanda Gelotte
Handledare: Christoffer Larsson
Examinator: Osvaldo Salas

Abstract

This study aims to explore the perspectives of the metropolitan regions' social and/respective labor market administrations within organizational theoretical issues throughout a Scandinavian institutional analysis.

The study has been conducted with a triangulation method, which combines both qualitative and quantitative methods to increase the study's validity. Semi-structured interviews have been conducted with three administrative directors and three department heads from the regions Stockholm, Gothenburg, and Malmö. In addition, a questionnaire has been distributed to 60 respondents working within the social and/respective labor market administrations in the regions of Stockholm, Gothenburg, and Malmö to obtain a broader understanding of the organizational theoretical thoughts circulating within the administration. Of these respondents, 23 responded to the questionnaire.

The study is based on a theoretical framework grounded in Scandinavian institutional theory. By analyzing the study's empiricism through a discourse analysis and Scandinavian institutional theory, this research contributes to a broader understanding of organizational theoretical issues in a Swedish context within the social and/respective labor market administration.

The results of the study through the triangulation show that Stockholm's and Gothenburg's social respective labor market administrations have preserved stronger isomorphic traits compared to Malmö's social and labor market administration, which has stronger traits of Scandinavian institutional theory. The tendencies from Scandinavian institutional theory in Malmö's social and labor market administration point to the centralized reform that has been made there, which has meant that by merging the social and labor market administration, they have become such a large administration that the rigid way of governing (which to some extent led to decoupling, but also the spread of ideas and organizational change) has taken over too much, which has led the pendulum to swing back to a more trust-based governance as compensation for its size.

The differences between the regions suggest that they have different organizational structures, which affect their way of organizing and thus their scope of action. The study contributes to an increased understanding of how organizational theoretical issues are reflected within the social and/respective labor market administrations in the metropolitan regions of Sweden.

Keywords: Scandinavian institutional theory, isomorphism, mimetic isomorphism, forced isomorphism, normative isomorphism, decoupling, sense-making, translation, idea diffusion, organizational change

Abstrakt

Denna studie syftar till att utforska storstadsregionernas social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningars perspektiv på organisationsteoretiska frågor ur en skandinavisk institutionell analys.

Studien har genomförts med en trianguleringsmetod, som kombinerar både kvalitativa och kvantitativa metoder för att höja studiens validitet. Semistrukturerade intervjuer har genomförts med tre förvaltningsdirektörer och tre avdelningschefer från regionerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Dessutom har en enkät distribuerats till 60 respondenter som arbetar inom social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningarna i regionerna Stockholm, Göteborg och Malmö för att erhålla en bredare förståelse för de organisationsteoretiska tankarna som cirkulerar inom förvaltningen. Av dessa respondenter svarade 23 på enkäten.

Studien baseras på ett teoretiskt ramverk som är grundat i skandinavisk institutionell teori. Genom att analysera studiens empiri genom en diskursanalys och skandinavisk institutionell teori, bidrar denna forskning till en bredare förståelse för organisationsteoretiska frågor i en svensk kontext inom social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningen.

Studiens resultat genom trianguleringen påvisar att Stockholms och Göteborgs social respektive arbetsmarknadsförvaltningar bevarat starkare isoforma drag till skillnad från Malmös social- och arbetsmarknadsförvaltning som har starkare drag av skandinavisk institutionell teori. Tendenserna från skandinavisk institutionell teori i Malmös social- och arbetsmarknadsförvaltning pekar på den centraliserade reform som gjorts där som inneburit att genom att social och arbetsmarknadsförvaltningen slagits samman har de blivit en så pass stor förvaltning att det rigida sättet att styra (som till viss mån lett till löskopplingar, men även idéspredning och organisationsförändring) tagit över för mycket vilket lett pendeln att svänga tillbaka till en mer tillitsbaserad styrning som kompensation för dess storlek.

Skillnaderna mellan regionerna talar för att de har olika organisationsstrukturer, vilket påverkar deras sätt att organisera sig och därmed deras handlingsutrymme. Studien bidrar till en ökad förståelse för hur organisationsteoretiska frågor återspeglas inom social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningarna i storstadsregionerna i Sverige.

Nyckelord: Skandinavisk institutionell teori, isomorfism, mimetisk isomorfism, tvångsisomorfism, normativ isomorfism, löskoppling, meningsskapande, översättning, idéspredning, organisationsförändring

Innehållsförteckning

1	INTRODUKTION	6
1.1	INLEDNING	6
1.2	SYFTE OCH FORSKNINGSPRÅG	6
1.3	DISPOSITION.....	7
2	METOD.....	7
2.1	TRIANGULERING	7
2.2	ABDUKTIVT TÄNKANDE OCH DISKURSIV ANALYS	8
2.3	NÅGRA AV FÖR OCH NACKDELARNA MED KVALITATIVA TILLVÄGÅNGSSÄTT	8
2.3.1	<i>Några av för och nackdelarna med kvantitativa tillvägångssätt.....</i>	<i>9</i>
2.4	URVAL OCH AVGRÄNSNING.....	9
2.5	DATAINSAMLING	9
2.6	TILLFÖRLITLIGHET OCH ÄKTHET SAMT RELIABILITET OCH VALIDITET.....	10
2.7	FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	11
3	TIDIGARE FORSKNING	11
3.1	SKANDINAVISK INSTITUTIONELL TEORI – LÖSKOPPLING, MENINGSSKAPANDE OCH ÖVERSÄTTNING.....	11
3.2	SKANDINAVISK INSTITUTIONELL TEORI – IDÉSPRIDNING OCH ORGANISATIONSFÖRÄNDRING	12
4	TEORETISKT RAMVERK.....	14
4.1	INSTITUTIONELL ISOMORFISM OCH OFFENTLIGA ORGANISATIONER.....	14
4.2	INSTITUTIONELL TEORI OCH SKANDINAVISK INSTITUTIONELL TEORI	15
4.3	OFFENTLIG FÖRVALTNINGSTEORI OCH DET UNIKA MED DEN OFFENTLIGA SEKTORN.....	16
5	RESULTAT OCH ANALYS.....	17
5.1	KVALITATIV DEL.....	17
5.1.1	<i>Datan och applicering av teorierna.....</i>	<i>17</i>
5.1.2	<i>Storstadsregionen Stockholms social respektive arbetsmarknadsförvaltning.....</i>	<i>17</i>
5.1.3	<i>Storstadsregionen Göteborgs social respektive arbetsmarknadsförvaltning</i>	<i>19</i>
5.1.4	<i>Storstadsregionen Malmös social- och arbetsmarknadsförvaltning.....</i>	<i>22</i>
5.2	KVANTITATIV DEL.....	25
5.2.1	<i>Deskriptiv analys.....</i>	<i>25</i>
6	AVSLUTANDE DISKUSSION	26
6.1	RESULTATDISKUSSION	26
6.2	METOD DISKUSSION.....	28
7	SLUTSATS	29
7.1	FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING.....	30
8	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	- 1 -
8.1	BILAGOR	- 2 -
8.1.1	<i>Fiskbensdiagram.....</i>	<i>- 2 -</i>
8.1.2	<i>Intervjupersoner</i>	<i>- 3 -</i>
8.1.3	<i>Intervjuguide.....</i>	<i>- 4 -</i>

1 Introduktion

1.1 Inledning

Då det inom organisationsteori är viktigt att förankra en lokal kontext av dess applicering för att kunna utröna dess vetenskapliga substans återoppar Czarniawska (2008 se Johansson 2009 s. 6) när det gäller den institutionella teorin att den stora fördelen ligger i att det just inte är en teori, utan något mycket mer tolerant och inkluderande, snarare ett ramverk/vokabulär, ett sätt att tänka. Hon utgör ett undantag då hon inte behandlar institutionell teori som en amerikansk enhet, utan resonerar om lokala versioner av den, och kommer därigenom in på den skandinaviska institutionalismen.

Institutionalistisk litteratur som har vuxit fram och utvecklats inom Skandinavien beaktar bland annat hur organisationer reagerar på institutionellt tryck (Boxenbaum & Standgaard Pedersen 2017, s. 179). Skandinaviska institutionalister visar ett stort intresse för att förstå hur organisationer uppfattar och tolkar institutionellt tryck och hur dessa uppfattningar och tolkningar påverkar den vardagliga organisatoriska praktiken.

Då det inom ämnesområdet för organisationsteori ur en skandinavisk institutionell analys inom Sveriges storstadsregioners social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningar inte utformats någon flermethodsforskning, anses denna studie kunna bringa ny empiri inom detta fält. Genom att fördjupa förståelsen för dessa frågor kan en mer nyanserad och kritisk diskussion kring isomorfism och dess påverkan på politiska organisationer och samhället i stort ta form. Resultatet i denna studie frambringar ett synliggörande kring varför delar av social och/eller arbetsmarknadsförvaltningen i Sverige (som politiska organisationer) genom byråkratisering fortsatt institutionaliserar vissa arbetssätt och processer. Detta trots att ledningen inom vissa delar av förvaltningen/förvaltningarna ser behovet av ett mer heterogent sätt att organisera.

1.2 Syfte och forskningsfråga

Syftet med studien är att undersöka storstadsregionernas social- och arbetsmarknadsförvaltningars tankar inom organisationsteoretiska frågor i förvaltningen ur en skandinavisk institutionell analys. Detta för att kunna frambringa ny empiri inom området då ingen liknande studie gjorts tidigare. Genom att även analysera studiens empiri genom en kontextuell diskursanalys, isoforma drag samt skandinavisk institutionell teori bidrar denna forskning med en bredare förståelse för organisationsteoretiska frågor i en svensk kontext inom social- och arbetsmarknadsförvaltningen.

Denna studie kommer primärt att utgå ifrån och behandla ställd forskningsfråga:

- Har man som politisk styrd organisation (förvaltning) bevarat isomorfismen, eller gått mer mot skandinavisk institutionell teori?

1.3 Disposition

Uppsatsens disposition inleds med en introducerande del med inledning i kapitel 1, där syftet och forskningsfrågan presenteras. Detta följs av en genomgång av den metod som används i studien i kapitel 2 som innefattar triangulering, abduktivt tänkande, diskursiv analys, några av fördelarna respektive nackdelarna med kvalitativa samt kvantitativa tillvägagångssätt, urval och avgränsning, datainsamling, tillförlitlighet och äkthet samt reliabilitet och validitet. Kapitlet avslutas med en diskussion om forskningsetiska överväganden.

I kapitel 3 presenteras tidigare forskning, med fokus på tidigare forskning inom skandinavisk institutionell teori där den breda diskursen kring teorin beaktas, och där flera av förespråkarna inom de olika teoribildningarna inom denna teori lyfts. Kapitel 4 utgör studiens teoretiska ramverk, där det teoretiska ramverket lyfts och återspeglas genom isomorfism och skandinavisk institutionell teori.

I kapitel 5 presenteras studiens resultat och analys. Här presenteras den kvalitativa och kvantitativa datan. Den kvalitativa datan presenteras i form av citat hämtat från de transkriberade intervjuerna i textform. De har analyserats och benämnt ut genom ett fiskbensdiagram som redogör för de utmärkande dragen som belyses inom skandinavisk institutionell teori respektive isomorfism. Den kontextuella diskursiva analysen presenteras även parallellt med de transkriberade citaten. Detta upplägg valdes ut eftersom det blir lättare att förstå de teoretiska verktygen om de presenteras ihop med citat från de olika förvaltningarna och appliceringen av teorierna görs genomgående. Den kvantitativa datan presenteras genom en deskriptiv analys och redogörelse för den operationaliserade forskningsfrågan som skickades ut samt svarsfrekvensen.

Kapitel 6 innehåller en avslutande diskussion, där resultatdiskussion och metoddiskussion redogörs för. Kapitel 7 presenterar studiens slutsats, inklusive förslag på vidare forskning. Uppsatsen avslutas med en käll- och litteraturförteckning i kapitel 8, samt studiens tillhörande bilagor, en redogörelse för fiskbensdiagrammet, en redogörelse för intervjupersonernas hierarkiska befattningar och en redogörelse för intervjuguiden som användes under de kvalitativa intervjuerna.

2 Metod

2.1 Triangulering

Studien har upprättats som en triangulering mellan både en kvalitativ och en kvantitativ metod. Enligt Bryman (2018 s. 765) handlar triangulering om att kvalitativa och kvantitativa resultat kan kombineras för att styrka varandra ömsesidigt och på så sätt höja validiteten för studien.

Inom sektorn för social- och arbetsmarknadsförvaltningen har vi valt att genomföra semistrukturerade intervjuer med tre förvaltningsdirektörer och tre avdelningschefer från regionerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Studiens kvantitativa metod består av en enkätfråga som kommer att skickas ut till 60 yrkesverksamma tjänstemän inom social- och arbetsmarknadsförvaltningen i storstadsregionerna Stockholm, Göteborg samt Malmö. Detta för att kunna jämföra svaren från tjänstemännen mot de svar som kan utläsas ur empirin hämtad från de kvalitativa intervjuerna. Målet med det är att studera om de anställda

tjänstemännen inom förvaltningen anser att deras politiskt styrda organisation (förvaltning) bevarat isomorfismen, eller gått mer mot skandinavisk institutionell teori, samt om samma respons delas av deras avdelningschefer och/eller förvaltningsdirektörer.

Det transkiberade materialet kommer att utvärderas genom ett fiskbensdiagram. Fiskbensdiagrammet är enligt Bergmans och Klefsjö (2012, s.246) ett sätt att utvärdera och synliggöra områden eller särdrag inom organisationen som på sikt kan presentera en mer överskådlig analys. De observerade isoforma och/eller skandinaviska institutionella dragen har analyserats i de sex transkiberade intervjuerna och kommer att presenteras i diagrammet som därigenom ger en överblick över de områden eller särdrag inom isomorfismen eller skandinavisk institutionell teori som förvaltningarna bejakar (se bilaga 1).

2.2 Abduktivt tänkande och diskursiv analys

Studien kommer även att utgå ifrån ett abduktivt tänkande. Bryman (2018 s. 478–479) åberopar att med abduktivt tänkande grundar forskaren en teoretisk förståelse av de kontext och individer som studeras genom att beakta deras språk, de innebörder samt perspektiv som kommer till uttryck. Detta tillvägagångssätt anses vara det mest adekvata eftersom intervjuerna kommer att bygga på en förståelse för förvaltningsdirektörernas och avdelningschefernas egna tolkningar och erfarenheter utifrån sin yrkesroll, vilket bland annat genererar en mer djupgående förståelse för processerna kring organisationsteoretiska frågor i förvaltningen.

Studien kommer dessutom att utgå ifrån en diskursiv analys varpå intervjuerna/empirin kommer att analyseras genom denna metod. Diskursiv analys belyser Bryman (2018, s. 640) som konstitutiv för den sociala verkligheten, det vill säga en analys som fördjupar sig i att analysera ett bestämt sätt att tala om, förstå, förhålla sig och beskriva omgivningen och världen. Eftersom vår forskning bygger på empiriska data i form av transkiberade intervjuer är det av vikt för denna studie att analysera det sätt att de talar om, förstår, förhåller sig och beskriver förvaltningens organisationsteoretiska aspekter.

Den del av diskursanalys som valts ut för denna studie är den kontextuella diskursanalysen som i huvudsak bygger på Foucaults (1926 se Bryman 2018 s. 640) idéer. Dessa idéer baseras på att det är via språket som våra föreställningar om verkligheten skapas. Det vill säga språket återger inte bara verkligheten utan bidrar även till att forma denna. Den kontextuella diskursanalysen tar också fasta vid att verkligheten inte är i konflikt utan verkligheten är konsensus, till skillnad från kritisk diskursanalys.

2.3 Några av för och nackdelarna med kvalitativa tillvägagångssätt

När det kommer till validiteten, om resultaten av undersökningen svarar på det undersökningen handlar om, anger LeCompte & Goetz (1982 se Bryman 2018, s. 465) att kvalitativ forskning genererar en hög grad av överensstämmelse mellan teoretiska begrepp och observationer, det vill säga intern validitet, genom att forskaren/forskarna särskilt i etnografiska studier har möjlighet att genomföra studierna under en längre period. Dock existerar det problemområden kring extern reliabilitet eller replikerbarhet som ordet reliabilitet syftar till att liknande resultat ska kunna uppnås vid upprepade mätningar. Detta avser en dimension som författarna är medvetna om är svår att uppnå inom kvalitativ forskning då det är svårt att ”frysa” en social miljö, och därmed svårt att uppnå exakt samma

resultat om man hade upprepat en liknande studie längre fram. De föreslår dock att en kvalitativ forskare bör inta en liknande roll för att uppnå ett liknande resultat under sina intervjuer eller observationer.

2.3.1 Några av för och nackdelarna med kvantitativa tillvägagångssätt

Fördelen med kvantitativ forskning som tidigare nämnts ligger i den externa reliabiliteten eller replikerbarheten som ordet reliabilitet syftar till (att liknande resultat ska kunna uppnås vid upprepade mätningar). Dock finns en del kritik mot metoden som Bryman (2018 s. 219–220) bland annat åberopar som att mätprocessen är något artificiell. Denna nackdel anses dock vara av mindre vikt då vi endast avser använda kvantitativa data som ett komplement.

2.4 Urval och avgränsning

Då denna studie avser att välja ut respondenter på ett strategiskt sätt så att de som väljs ut är relevanta för forskningsfrågorna som formulerats, har ett ändamålstyrt urval gjorts (Bryman 2018, s. 495) för de kvalitativa intervjuerna. Respondenterna, i detta fall för den kvantitativa enkätfrågande, det vill säga de anställda handläggarna, valdes via HR-funktionerna ut slumpmässigt på respektive avdelning. Dock valdes den hierarkiska nivån de arbetade inom ändamålsstyrt ut.

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen valdes ut som en representativ enhet att utgå ifrån då denna studie belyser en organisationsteoretisk ansats i en politisk styrd organisation. Den politiskt styrda organisationen ur ett organisationsteoretiskt perspektiv blir också särskilt intressant att studera då skandinavisk institutionell teori präglar förändringar i svensk statsförvaltning och framtida utmaningar.

De specifika områdena (storstadsregionerna) valdes ut eftersom det inkluderar några av Sveriges mest folkrika kommuner och har betydelse för nationalekonomins tillväxt i stort (SCB 2023).

Chefsnivåerna för de kvalitativa intervjuerna har valts utifrån deras strategiska funktion i offentliga organisationer, samt handläggarnivån för den kvantitativa enkätfrågan. Som en del av den strategiska ledningen har cheferna i ledande positioner möjlighet att utvärdera den övergripande utvecklingen inom den egna myndigheten, men även inom myndighetens sakområde och i förvaltningen överlag.

2.5 Datainsamling

Vilket tidigare nämnts innehar denna studie både en kvalitativ samt en mindre kvantitativ metod. Det innebär att studien kommer att baseras på semistrukturerade intervjuer med tre förvaltningschefer samt tre avdelningschefer inom social- och arbetsmarknadsförvaltningen, samt en enda enkätfråga som kommer att skickas ut till 60 tjänstemän som verkar inom förvaltningen för en mer jämförande analys.

De kvalitativa intervjuernas struktur kommer att bestå av semistrukturerade intervjuer, varav intervjuerna i Göteborg kommer att göras på plats i deras förvaltning medan de som avser respondenterna i Stockholm och Malmö kommer att göras online. Semistrukturerade intervjuer bygger på att forskaren/forskarna börjar med ett i förväg fastställt frågeschema. Det

vill säga att det finns ett par förutbestämda frågor till intervjupersonerna, där frågorna är mer allmänt formulerade och därefter brukar forskaren/forskarna ställa uppföljningsfrågor vilket leder till att de medverkande ges utrymme att själva dela med sig av sina tankar och erfarenheter (Bryman 2018, s. 260). De 18 semistrukturerade intervjufrågorna är indelade i 4 delar varpå de första 4 frågorna behandlar respondentens utbildnings och yrkesbakgrund, fråga 5-10 behandlar isomorfism, fråga 11-16 skandinavisk institutionell teori samt så avslutas intervjuguiden med 2 avslutande frågor.

Genom att använda sig av både kvalitativa och kvantitativa metoder belyser Bryman (2018 s. 759) att vissa forskare anser att de hör till forskningsmetoder som utgör oförenliga åsikter om hur den sociala verkligheten ska studeras. Dock lyfter han även att fler och fler forskare börjar använda sig av denna metod (Bryman 2018, s. 757–758). Avseende appliceringen av triangulering i denna studie anses detta inte bli ett större problem, eftersom den kvantitativa delen endast utgör en mindre del i studien och endast kommer att ställas som en enda fråga för att kunna jämföra förvaltningschefernas perspektiv med tjänstemännens inom förvaltningen. Detta innebär att det snarare kan komma att höja studiens validitet samt reliabilitet.

2.6 Tillförlitlighet och äkthet samt reliabilitet och validitet

Avseende reliabilitet och validitet för utvärdering av en kvalitativ forskning åberopar Guba & Lincoln (1994 se Bryman 2018 s. 467) att alternativa termer och metoder bör definieras för att identifiera och utvärdera kvaliteten på kvalitativ forskning. De anser att kvalitativa studier ska bedömas och värderas utifrån helt andra kriterier än dem som kvantitativa forskare använder sig av genom begreppen reliabilitet och validitet. De förespråkar därför två grundläggande kriterier för att utvärdera kvalitativ forskning, *tillförlitlighet och äkthet/autencitet*. Begreppet tillförlitlighet består av fyra delkriterier varav denna studie främst kommer att utgå ifrån trovärdigheten.

I enlighet med delkriteriet *trovärdighet* för tillförlitligheten kommer kvalitativa och kvantitativa metoder användas för att öka just tillförlitligheten i denna studie med hjälp av intervjuer och enkäter, det vill säga triangulering. Syftet med detta är att jämföra de resultat som erhållits från dessa olika metoder.

Avseende *äkthet/autencitet* delas begreppet in i fem delkriterier. varav denna studie främst kommer att belysa *ontologisk autencitet*. Ontologisk autencitet handlar till stor del om att hjälpa människan att bättre förstå sin omvärld och eftersom detta delkriterium behandlar frågan om undersökningen hjälper respondenterna att komma fram till en bättre förståelse av den sociala miljö de verkar i, är svaret ja. Detta delkriterium ligger närmast det argument som anses höja äktheten/autenciteten i vår studie.

Avseende *reliabilitet och validitet* för utvärdering av kvantitativ forskning handlar reliabilitet om, följdriktigheten, pålitligheten och överensstämmelsen på ett mått. Bryman (2018 s. 208) åberopar gällande om ett mått är reliabelt eller ej finns det tre viktiga faktorer som avgör det. *Stabilitet, intern reliabilitet* och *internbedömarreliabilitet*. Avseende begreppet validitet i kvantitativ forskning handlar det om huruvida en eller flera indikatorer som är avsedda att mäta ett begrepp verkligen mäter detta begrepp (Bryman 2018, s. 209–213). Avseende reliabiliteten och validiteten för denna studies kvantitativa del anses inte innebära några större problem då det är en mindre del av resultatet och enbart en kvantitativ fråga som ska ställas.

2.7 Forskningsetiska överväganden

Även om nyttan för samhällets bästa väger tungt så måste omsorgen om individen alltid gå före vetenskapens intresse. För att följa forskningskravets grundprinciper blir det därför av stor vikt att denna studie utgår från individskyddskravet som omfattar fyra olika huvudkategorier. *Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.*

Utifrån *informationskravet* kommer skriftlig information skickas ut via mejl till de berörda respondenter som valts ut. Information om oss som författare, vilken institution vi tillhör, vad undersökningen kommer att gå ut på samt vår egen motivering till varför forskningen är av betydelse kommer att ges. Information om eventuella risker för obehag kommer att presenteras om/vid behov. Vidare kommer respondenterna att informeras om var och när vår studie kommer att publiceras och tydlighet om eventuella ändringar sker under studiens gång.

Samtyckeskravet innebär att undersökningsdeltagarna själva har rätt att bestämma över sin medverkan i den pågående studien. Detta innebär att vi som forskare kommer att informera deltagarna om samtycke innan studien satts i gång. Det innebär även att deltagarna kan backa ur under hela forskningsprocessen även när studien är klar. Informationen som ges ut kommer att vara saklig och neutral för att deltagarna ska kunna fatta ett välgrundat beslut.

I enlighet med *konfidentialitetskravet* garanterar vi att deras identitet skyddas så att ingen kan dra slutsatsen vilka de är utifrån den information de väljer att tillhandahålla om så önskas. Konfidentialitet har även en nära koppling till frågan om offentlighet och sekretess. Det innebär att enskilda deltagare registreras, lagras och rapporteras på ett sådant sätt att de inte kan upptäckas av utomstående.

Genom *nyttjandekravet* kommer vi att se till att de uppgifter som samlas in om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål. Detta relaterar till konfidentialitetskravet och båda innebär att personuppgifter måste hanteras noggrant och försiktigt och inte får missbrukas. Informanterna ska vara medvetna om sin specifika roll i forskningsprojektet, erkänna detta och veta att de kan lämna projektet när de önskar (Vetenskapsrådet 2002).

3 Tidigare forskning

3.1 Skandinavisk institutionell teori – löskoppling, meningsskapande och översättning

Den vetenskapliga artikeln *Skandinavisk institutionalism – ett fall av institutionellt arbete* i tidskriften Cambridge University Press (Boxenbaum & Standgaard Pedersen 2017) syftar till att identifiera och presentera ursprunget till vad som skulle kunna kallas skandinavisk institutionalism och att karakterisera dess huvuddrag. Den belyser även diskursen att det kan framstå som en paradox att hävda att det finns ett skandinaviskt varumärke av institutionell teori.

Institutionell teori (som skandinavisk institutionell teori grundas i) betonar vissa processer av isomorfism och standardiseringen i en alltmer globaliserad värld, men även varför organisationer inte fungerar som de rationella verktyg de är tänkta att vara. Författarna (Boxenbaum & Standgaard Pedersen 2017, s. 178–179) anger att det kan tyckas vara

paradoxalt att hävda att Skandinavien har skyddats från det isomorfa trycket från rådande institutionell teori. Dock lyfter de fram diskursen om skandinavisk institutionalism som en organisatorisk variation och särart snarare än enbart isomorfism och standardisering.

Den institutionella teorin har genom ett stort flöde av vetenskapliga forskningsbidrag genomgått en renässans inom samhällsvetenskapen under de senaste decennierna. Detta har skapat en spridning av institutionell teori till ett antal discipliner inom samhällsvetenskapen. Institutionalistisk litteratur som har vuxit fram och utvecklats inom Skandinavien beaktar hur organisationer reagerar på institutionellt tryck (Boxenbaum & Standgaard Pedersen 2017, s. 179). Skandinaviska institutionalister visar ett stort intresse för att förstå hur organisationer uppfattar och tolkar institutionellt tryck och hur dessa uppfattningar och tolkningar påverkar den vardagliga organisatoriska praktiken.

Intresset ligger starkare i att studera intra-organisatorisk dynamik än struktureringen av organisatoriska fält i sin helhet. Struktureringen av organisatoriska fält brukar annars vara ett framträdande fenomen i den rådande institutionalistiska litteraturen, dock behandlar och beaktar skandinavisk institutionalism mer den intra-organisatoriska dynamiken och hur de politiska organisationerna reagerar på institutionellt tryck utifrån. Oavsett om det är en orsak eller en verkan, har detta intresse gjort att skandinaviska institutionalister lättare engagerar sig i praktikinriktad litteratur.

Skandinavisk institutionalism kretsar kring begreppen *lös koppling*, *meningsskapande* och *översättning*. Lös koppling hänvisar till en svag länk som en organisation gör mellan olika komponenter i organisationslivet, såsom beslut, strategier, praxis, strukturer och händelser (Weick, 1979, 1995, 2001 se Boxenbaum & Standgaard Pedersen 2017 s. 188). Meningsskapande och översättning uppstår när aktörer försöker greppa ett nytt organisatoriskt element och försöker implementera det i sitt organisatoriska sammanhang.

Diskursen som Boxenbaum & Standgaard Pedersen (2017) lyfter, belyser centrala delar i denna studie då isomorfismen karaktärsdrag influerar stora delar av den skandinaviska institutionella teorin. Dock fokuserar den skandinaviska institutionella teorin mer på den intra-organisatoriska dynamiken än hela organisationsfält som tidigare nämnt. Genom att presenterat dessa skillnader kan bredden av dess kontext utöka och förståelsen för dess komplexitet redogöras för.

3.2 Skandinavisk institutionell teori – idéspridning och organisationsförändring

Idéspridning och organisationsförändring är ett utforskat forskningsområde vad gäller svensk nyinstitutionell teori även kallad skandinavisk institutionell teori. Den är i jämförelse med amerikansk institutionalism mer inriktad på processer och aktörer som tidigare nämnt.

Till skillnad från nyinstitutionell teori utgår den skandinaviska institutionella teorin till stor del från att studera organisationers praktiska handlande för att finna förklaringar på hur bland annat hur institutionalisering sker och hur idéer har kommit att påverka organisering. Hur idéer mottas, hanteras och kommer till uttryck i en viss organisation kan förklaras som att idéer reser över tid och till nya platser, genom att de översätts. Själva begreppet översättning är till viss del en bearbetning av en av tankarna inom nyinstitutionell teori; att idéer sprids genom att de blandas ut. Översättning är det som sker när idéer, objekt, tekniker samt moden

blir en del av en lokal praktik och dess organisering (Strannegård & Eriksson-Zetterquist, 2011, s. 79).

Detta översättningsperspektiv är en del av den skandinaviska institutionella teorin och är ett sätt att studera organisationers förändringsprocesser. Inom översättningsteorin ses organisering som ett resultat av vilket både kan vara avsiktligt handlande och av en slump, i kombination med de institutionella normer som finns. Kortfattat kan översättning i denna bemärkelse beskrivas som att en idé översätts till ett objekt, objektet kan nu flyttas till en ny plats där det översätts till nya objekt vilka i bästa fall leder till handlingar, som, om dessa upprepas tillräckligt många gånger, institutionaliseras. Därefter kan processen påbörjas återigen (Czarniawska, 2009, s. 425).

Eftersom forskningsområdets kanske mest centrala begrepp *översättning* är inlånat från fransk sociologi, anses denna teori som inte fullt enhetlig. Czarniawska är kanske den som tar störst avstånd från denna teoris mittpunkt då hon grundar sina resonemang på analyser av metaforer (Czarniawska & Joerges 1992, se Johanson 2009 s. 11). Hon använder sig av en mer narrativ ansats och hänvisar till praktiska handlingar och aktörsnätverk (Czarniawska & Hernes 2005 se Johanson 2009 s. 11).

Andra forskare som framförallt Brunsson (2007 se Johanson 2009 s. 11) har behållit intresset för teori kring beslutsfattande i organisationer och således bidragit till utvecklingen av annan gren inom teorin där institutionalismen spelar en mer undanskymd roll (Ahrne & Brunsson 2008 se Johanson 2009 s. 11).

Avseende översättningsbegreppet, varierar olika forskare i sin användning av det. Forskare som Forssell och Jansson (2000 Johanson 2009 s. 11) gör exempelvis en direkt och väldigt rak tillämpning av tanken om idéspredning genom översättning (det som sker när idéer, objekt, tekniker samt moden blir en del av en lokal praktik och dess organisering) på just organisationsområdet. Andra, som Sahlin-Andersson (1996 se Johanson 2009 s. 11) har fokus på identitetens och identitetsskapandets betydelse.

Inom ramen för idéspredning och organisationsförändring där institutionell inriktning är dominerande, uppvisar forskarna en hel del variation och heterogenitet sinsemellan. Detta ger den fortsatta studien en överblick kring de olika forskningsspåren inom samma teori, samt forskarnas olika resonemang kopplade till organisationsteoretiska frågor inom den skandinaviska institutionella teorin.

Då ingen trianguleringsstudie inom ramen för storstadsregionernas social- och arbetsmarknadsförvaltningars tankar inom organisationsteoretiska frågor i förvaltningen gjorts ur en skandinavisk institutionell analys tidigare, avser denna studie att fylla ut en kunskapslucka i detta ämnesområde. Studien är tilltänkt att frambringa ny empiri med fokus på isomorfism och skandinavisk institutionell teori kopplad till en svensk offentlig förvaltning vi avsåg var representativ för viktiga delar avseende organisation och organisering inom en politiskt styrd organisation. Genom att även analysera studiens empiri genom en diskursanalys bidrar denna forskning med en bredare förståelse för organisationsteoretiska frågor i en svensk kontext inom social- och arbetsmarknadsförvaltningen.

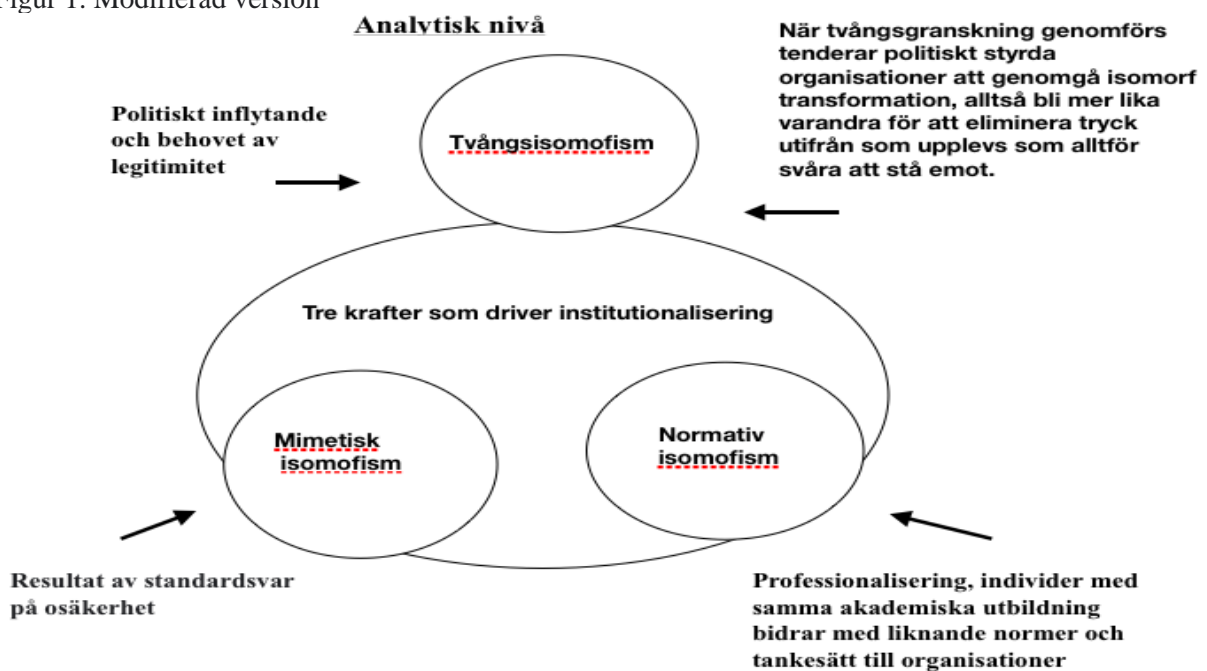
4 Teoretiskt ramverk

4.1 Institutionell isomorfism och offentliga organisationer

För att tydligt kunna redogöra för begreppet isomorfism betecknar ordet i sin helhet processen där olika organisationer tar efter varandra, det vill säga de tenderar att uppnå en likformighet. DiMaggio och Powell (1991 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 286) har identifierat tre krafter som driver institutionalisering. *Tvångsisomorfism* som härstammar från politiskt inflytande och behovet av legitimitet, *mimetisk isomorfism* som leder till resultat av standardsvar på osäkerhet och *normativ isomorfism* som förknippas med professionalisering, alltså att individer med samma akademiska utbildning bidrar med liknande normer och tankesätt till organisationer.

Isoforma drag kan i dagsläget anses som allmänt känt inom byråkratiskt styrda organisationer där politiken har det övergripande ansvaret för dess utformning. De är dessutom en grundbult inom de organisationsfält som studeras inom ramen för skandinavisk institutionell teori och redogörs därför för på ett ingående sätt i det teoretiska ramverkets första del.

Figur 1. Modifierad version

Ursprunglig källa: DiMaggio & Powell (1983)

Tvångsisomorfism, mimetisk isomorfism och normativ isomorfism kan ibland överlappa och blandas. De tenderar dock att härröra från olika förhållanden. På en analytisk nivå är endast tvångsisomorfism (som härstammar från politiskt inflytande och behovet av legitimitet) kopplad till miljön kring organisationsfältet.

De mimetiska och normativa processerna är interna i fältet och hjälper till att förklara spridningen av roller och strukturer. När organisationer utsätts för utomstående tvångsgranskning som utvärdering och reglering tenderar de att reagera defensivt och dras mot isomorftransformation. De politiska organisationerna kan då komma att ändra sina metoder för att eliminera detta tryck. Med andra ord återfinns tvångsisomorfismen mer i

miljön utanför det interna fältet och de mimetiska och normativa mer i det interna. När exempelvis utvärderingar som en form av tvångsgranskning genomförs tenderar politiskt styrda organisationer att genomgå isomorforformation, alltså bli mer lika varandra för att eliminera tryck utifrån som upplevs som alltför svåra att stå emot.

Ett av de enklaste sätten att förändra är att anta de rutiner och strukturer som definieras av lag eller statliga myndigheter som legitima. Att göra det kan säkerställa överlevnad genom att minimera konflikter. Processen för institutionalisering är intimt knuten till idén om ett organisatoriskt fält. Dessa aspekter anses som avgörande för att förstå empirins resultatdel i relation till de ställda operationaliserade frågorna om isomorfism eftersom de utgör så framträdande drag inom institutionell isomorfism.

4.2 Institutionell teori och skandinavisk institutionell teori

För att förstå grunden till skandinavisk institutionell teori behöver institutionell teori samt nyinstitutionell teori redogöras för. Institutionell teori är en teoribildning som syftar till att belysa varför organisationer inte fungerar som de rationella verktyg de är tänkta att vara. Fokus ligger snarare på hur organisationer styrs av omgivande faktorer, inövade mönster och tillfälliga moden snarare än av rationalitet.

Nyinstitutionell teori däremot grundar sin tankegång i att företag och organisationer anpassar sig utifrån intressenternas och samhällets förväntningar. Organisationer och företag har ett arbetssätt som strävar efter att skapa legitimitet hos allmänheten. Nyinstitutionell teori är en vidareutveckling av institutionell teori. Den grundläggande skillnaden ligger dock i hur den nyinstitutionella teorin fokuserar mer på den institutionaliserade organisationens förhållande till omvärlden, och hur detta förhållande påverkar hur organisationen utvecklas och förändras.

Avseende det nyinstitutionella perspektivet fokuseras organisationsstrukturer och processer inom organisatoriska fält. Det kan vara relationer som konkurrens inom samma bransch. Detta leder till att denna teori snarare fokuserar på förändring än stabilitet. Den rådande diskursen kring nyinstitutionalism är om den har utvecklats till en sammanhållen teori eller inte, och huruvida en sådan utveckling är eftersträvansvärd.

Czarniawska (2008 se Johansson 2009 s. 6) åberopar dock att när det gäller den institutionella teorin ligger den stora fördelen i att det just inte är en teori, utan något mycket mer tolerant och inkluderande, snarare ett ramverk/vokabulär, ett sätt att tänka. Czarniawska (2008 se Johansson 2009 s. 6) utgör ett undantag då hon inte behandlar institutionell teori som en amerikansk enhet, utan resonerar om lokala versioner av den, och kommer därigenom in på den skandinaviska institutionalismen.

Genom skandinavisk institutionalism fokuserar man på att studera förändring samt stabilitet (Zetterquist, Kalling & Styhre 2012 s. 292) till skillnad från det nyinstitutionella perspektivet som snarare fokuserar på förändring än stabilitet. Genom denna teori intresserar man sig för aktörer och processer snarare än strukturer och hela organisationsfält. Aktörerna ifråga är ofta enskilda organisationer inom ett fält. Inom denna teori fokuserar man på stabilitet och förändring och man intresserar sig för såväl likformighet som variation. Den bejakar både isomorfismens likformighet samt förändring genom normer som kan vara svåra att bryta. Dessa aspekter speglar det mest centrala för denna teori i en lokal kontext vilket i denna studie innefattar en svensk byråkratisk/institutionell förvaltning. Därför har denna teori

redogjorts för och påvisar grundbulten för dess organisatoriska sammanhang i relation till de ställda empiriska frågorna.

4.3 Offentlig förvaltningsteori och det unika med den offentliga sektorn

Avseende när teorin om offentlig förvaltning ger sig in i organisationssociologin och tar upp frågan om institutionella påtryckningar, likställs det konceptet oftast med det bredare fenomenet byråkratisering. Flera viktiga delar inom offentlig förvaltningsteori har avancerade förklaringar till varför offentliga chefer ofta dras till byråkratiska former och processer.

Tidiga teorier om byråkratisk politik betonade till exempel att budgetprocessen kan leda till möjliggörandet av rationell planering (Pressman & Wildavsky 1973 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 287). Detta genom oförmågan hos statliga myndigheter att frigöra sig från politiska och budgetmässiga påtryckningar. Det i sin tur kan leda till att projekt med små inkrementella förändringar ökar kraftigt istället för projekt som medför stora förändringar och således minskar förmågan till förändring (Lindblom 1965 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 287).

I stora drag kan detta tolkas som att flera delar inom förvaltningsteorin har avancerade förklaringar till varför offentliga chefer ofta dras till byråkratiska former och processer vilket bland annat påtalas genom en av de tidigare teorierna om byråkratisering. Byråkratiseringen betonade till exempel att budgetprocessen kan leda till möjliggörandet av rationell planering genom att statliga myndigheter blir bundna till små inkrementella förändringar i stället för stora förändringar och därför minskar förmågan till förändring i rationella byråkratiska organisationer. En aspekt av det som möjliggör detta kan tolkas genom oförmågan hos statliga myndigheter att frigöra sig från politiska och budgetmässiga påtryckningar.

Annan forskning har fokuserat på fenomenet byråkratisk tröghet där en ond cirkel uppstår som driver offentliga myndigheter mot allt högre nivåer av opersonlighet. Detta genom att det existerar en avsaknad av starka ansvarighetsmekanismer för intressenter kopplade till tjänsternas kvalitet vilket i sin tur leder till att det uppstår byråkratiska former som ofta kräver mindre personlig interaktion mellan arbetstagare. När dessa personliga kontakter väl har brutits, införs regler och procedurer för att stoppa individer från att försöka agera ensamma för att lösa problem som kan uppstå. Byråkratisering kan också uppstå när offentliga organisationer plötsligt blir föremål för tillsyn och granskning av högre myndighetsnivåer.

Formalisering och centralisering kan vara enkla svar på osäkerhet och yttre tryck (Wilson 1989 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 288) som tidigare nämnts i denna studie. Byråkratisering och byråkratisk tröghet är oundvikliga begrepp i relation till de ovanstående teorierna och organisationsstrukturerna. Det är därför av vikt att redgöra för dessa i relation till dem, för att påvisa ett djup och en bredd avseende institutionell isomorfism och skandinavisk institutionell teori. Sammantaget frambringar dessa teoretiska avsnitt en bredare förståelse för det teoretiska ramverk som presenteras i denna studie.

5 Resultat och analys

5.1 Kvalitativ del

5.1.1 Datan och applicering av teorierna

Resultat av intervjuerna i textform och den diskursiva analysen kommer att presenteras parallellt eftersom det blir lättare att förstå de teoretiska verktygen om de presenteras ihop med citat från de olika förvaltningarna. Den del av diskursanalys som valts ut för denna studie är den kontextuella diskursanalysen som i huvudsak bygger på Foucaults (1926 se Bryman 2018 s. 640) idéer.

5.1.2 Storstadsregionen Stockholms social respektive arbetsmarknadsförvaltning

5.1.2.1 Isomorfism

Avseende de isomorfa dragen som redogjorts för i denna studie; *tvångs isomorfism*, *mimetisk isomorfism* samt *normativ isomorfism* i social respektive arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholm visar vår data i form av transkriberat material att man påtalar tvångsisomorfism under fråga 5, 6 samt 9 av respondent 1 inom socialförvaltningen där.

”Sånt som man bygger upp som en praxis i en kommun kan för oss vara mycket svårare att sprida när det finns 11 olika stadsdelsområden, så därför har vi riktlinjer där vi är tydliga. Vi skriver inte längre tid utan har man haft försörjningsstöd i mer än 6 månader så har man rätt till det här och det här, för att det ska vara lika”.

Genom detta citat illustreras att socialförvaltningen i Stockholms stad har tendenser till tvångsisomorfa drag genom att genomgå isomorftransformation för att eliminera tryck utifrån som upplevs för svåra att stå emot enligt DiMaggio och Powells (1991 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 286) teori. Trycket skulle kunna illustreras som medborgarnas rätt till likvärdig praxis, vilket då förvaltningen också måste svara upp till för att uppnå en form av demokratisk legitimitet. Genom den diskursiva kontextuella analysen återspeglas dessutom de uttryckta orden som ett återskapande av verkligheten i verksamheten eftersom respondenten själv återfinns i den. Samma respondent återger även tvångsisomorfa drag under fråga 6:

”Det är ju socialtjänstlagen och socialstyrelsens olika dokument som styr oss och då får man väl tänka att vi har det tyngre när det gäller dokumentation och styrdokument eftersom vi är såpass stora att vi på något sätt måste formulera formuleringsskriften, för det är omöjligt om vi skulle sitta och ha ärendedragningar för 60 socialsekreterare på bara en stadsdelsförvaltning om den är riktigt stor. Det då gånger 11, är liksom omöjligt att komma fram till det likställda”.

Ytterligare ett citat som påvisar tvångsisomorfa drag illustreras av respondent 1 under fråga 9:

”Det är väl så i politiskt styrda organisationer att de som styr kanske har vissa prioriterade frågor som dom driver. Då blir det ju också vårt uppdrag att säkerställa att de viktigaste

frågorna också liksom syns i stadens socialtjänst. Då blir ju de också en del i vårt arbete, att se till att det blir så.

Respondenten uttrycker tydligt att politiken är direkt kopplad till förvaltningens utförda arbete, och att det för socialförvaltningen i Stockholm är viktigt att det syns genom stadens socialtjänsts praxis. Det i sin tur belyser demokratisk legitimitet genom att de beaktar politikens riktning i förvaltningens utförda arbete eftersom det svenska politiska systemet bygger på representativ demokrati där medborgarna väljer politiska partier och politiker de vill ska representera dem. De tvångsisoforma dragen som driver institutionalisering sker bland annat genom politiskt styrda organisationers behov av demokratisk legitimitet samt politiskt inflytande enligt DiMaggio och Powells (1991 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 286) teori.

Ytterligare ett citat illustrerar tvångsisoforma drag, dock i arbetsmarknadsförvaltningen under fråga 6 av respondent 2 i Stockholm men inte lika rigoröst:

”Det är bra med transparens, för transparensens skull så är det ju bra med likformighet samtidigt som det då är så olika verksamheter som man behöver fatta beslut kring. När vi tittar på förvaltningsledningsnivå där ju verksamheterna också ingår så försöker vi arbeta kring gemensamma prioriteringar gällande styrning och ledning så det är likformigt, men att man sedan kan behöva göra olika prioriteringar och kanske arbeta lite olika ute i verksamheterna”.

Tvångsisomorfismen som då beaktar behovet av demokratisk legitimitet kan transparensen ses som ett svar på. Det skulle även kunna vara ett uttryck för behov av politiskt inflytande från politikens håll i förvaltningen eller tvärtom. Arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholm påvisar dock inte lika starka tvångsisoforma drag som socialförvaltningen i Stockholm trots att båda avser väldigt stora förvaltningar. Att beakta är dock viktigt att inom socialförvaltningen återfinns en stor del myndighetsutövning vilket det inte gör inom arbetsmarknadsförvaltningen i samma utsträckning.

Summerat återfinns endast tvångsisoforma drag inom Stockholms social respektive arbetsmarknadsförvaltningar.

5.1.2.2 Skandinavisk institutionell teori

Avseende skandinavisk institutionell teori påtalas bland annat löskopplingar, meningsskapande och översättning under fråga 13 av respondent 1 inom socialförvaltningen i Stockholms stad.

”Att implementera nya arbetssätt är alltid svårt och det kan ju bli lite extra svårt när man är en väldigt stor förvaltning. Både att få ut det ordentligt men också följa upp det ordentligt, så det är klart, är det ett arbetssätt som är allt för långt bort från vad man är van att göra så kommer ju det krävas kraft för att få det tillstånd”.

Ovanstående citat illustrerar delen av skandinavisk institutionalism som beaktar lös koppling som i sin tur hänvisar till en svag länk som en organisation gör mellan olika komponenter i organisationslivet såsom beslut, strategier och praxis (Weick, 1979, 1995, 2001 se Boxenbaum & Standgaard Pedersen 2017 s. 188). Storleken på organisationen bidrar till organisationens svårighetsgrad att genomföra reformer efter beslutade mål. Meningsskapande och översättning uppstår när aktörer försöker greppa ett nytt organisatoriskt element och försöker implementera det i sitt organisatoriska sammanhang.

Respondent 2 påtalar också löskoppling, meningsskapande och översättning fast under fråga 12 inom arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholms stad.

”Inom offentlig sektor pratar man ofta om att vi har stuprörsstyrning och det ska vi inte ha, och det är på något sätt ett väldigt tydligt sätt att styra just kring likformighet, men samtidigt så ser man ju också att vi behöver styra på ett annat sätt. Vi behöver liksom titta på bredden”.

Ovanstående citat illustrerar en svag länk som en organisation gör mellan olika komponenter i organisationslivet, såsom beslut, praxis och strukturer som den skandinaviska institutionella teorin åberopar. Det motsägelsefulla återfinns inom ledningen där anställda kan uttrycka missnöje mot den vertikala styrningen och anser att en mer horisontell styrning bör genomsyra organisationen samt att man då inte rent organisatoriskt gör det idag trots det uttryckta missnöjet.

Sammantaget återges tvångsisomorfism som den starkaste framträdande grenen inom både social och arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholm. Dock återfinns en del löskopplingar, meningsskapande och översättning där med. Isomorfismen verkar dock vara starkare i denna förvaltning än den skandinaviska institutionella teorin.

5.1.3 Storstadsregionen Göteborgs social respektive arbetsmarknadsförvaltning

5.1.3.1 Isomorfism

Avseende de isomorfa dragen som redogjorts för i denna studie; *tvångs isomorfism*, *mimetisk isomorfism* samt *normativ isomorfism* i arbetsmarknadsförvaltningen i Göteborg visar vår data i form av transkriberat material att tvångsisomorfism påtalar man under fråga 5, 6 samt 8 av respondent 3.

“Man kan ju tänka sig att styrningen och ledningen utifrån att vi ju har en massa lager i vår styrning som vi måste ta hänsyn till, har en väldigt stor upphandlingsverksamhet här. Vi köper tjänster för 450 miljoner varje år, det måste vi bannemej ha lite ordning på i den här förvaltningen för att det ska kunna fungera på ett bra sätt”.

Då upphandlingsverksamheten är offentligt finansierad anger respondent 3 att en rigorös revision görs av statsrevisionen regelbundet. Tvångsisomorfismen påtalas enligt författarna DiMaggio och Powell (1991 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 286) härrör ur när organisationer utsätts för utomstående tvångsgranskning som utvärdering och reglering vilket resulterar i att de politiska organisationerna tenderar att reagera defensivt och dras mot isomorftransformation. Samtidigt anger samma respondent att:

”Allt det vi gör vilar ju på ett samarbete och i ett samarbete måste man ge och ta så det är väl kanske den största utmaningen vi har som förvaltning på något sätt, att vi kan hävda ett antal grundläggande delar. Ska vi anta ett samarbete med aktörer utifrån så måste det ske genom ett slags avtal, det är väldigt institutionaliserat. Så har vi även lagen om offentlig upphandling”.

Båda citaten återger hur lagstiftande och juridiska åtgärder är med och formar det organisatoriska fältet där tvångsisoforma drag utspelar sig inom denna förvaltning. Dock återges även möjligheten för förvaltningen i nedanstående citat att anskaffa tjänster och producera insatser för medborgarnas skattemedel genom en form av tillitsbaserad styrning som då ska resultera i nöjdare deltagare och tillgodose medborgarnas behov mer proaktivt än i andra storstadsregioner.

”Där vi är idag, det är ju det som gör den här förvaltningen väldigt unik, det finns ingen annan förvaltning av det här slaget i Sverige skulle jag vilja påstå. Här går alltså politiken in varje år och ställer 450 miljoner kronor på bordet och säger: gör något bra av det här. Det är faktiskt det dom gör. Ja alltså ett uppdrag att anskaffa tjänster och olika delar för den väldigt stora summan varje år, för att kunna möta de behov som vi ser utifrån de målgrupper vi har, och det sker genom upphandling och anskaffning i väldigt stor utsträckning. 450 miljoner köper vi för ungefär, det är upphandlade aktörer på ramavtal”.

Detta vittnar om att de tvångsisoforma dragen existerar inom förvaltningen mellan de politiskt uttalade kraven och förvaltningens praktiska tillvägagångssätt, men att regelverken inte alltid är fullt så hårt styrda avseende hur förvaltningen bör gå tillväga för att leverera de årliga uppsatta målen.

Respondent 4 från samma förvaltning har dock delade meningar om vissa av de tvångsisoforma dragen under fråga 8.

”Det är ganska sällan som vi bara tar fram egna förslag och lämnar till politiken, vi gör ju alltid det på uppdrag. Vi får ju antingen politiska förslag i form av budget eller politiska yrkanden via motioner i fullmäktige eller så. Vi kan ju inte föreslå egentligen eller vi kan föreslå fast exempelvis via en remiss, där man kan avslå eller bifalla”.

Då tvångsisoforma drag även behandlar likformighet för att uppnå politiskt inflytande och behov av legitimitet anser respondent 4 att likformigheten i sig inte är grunden till ett politiskt inflytande. Detta då respondent 4 anser att de från förvaltningens håll enbart tar fram egna förslag via remisser, men att det primära uppdraget inte ligger i att uppnå politiskt inflytande.

Den normativa isomorfismen påtalas under fråga 5, 6 samt 7 av respondent 3.

”Vi har ju ett bemötande till människorna som kommer till den ytan ni satt i när ni kom hit. Vad är det dom ska få för svar oavsett om dom kommer hit, mejlar eller ringer? Det är ju en likformighet i sig och sedan handlar det ju då naturligtvis om hur man ska titta ur det stora perspektivet, hur ska vi kunna säkra ett likvärdigt bemötande och att de får tillgång till likvärdiga insatser oavsett var i stan man bor”.

Att individer med samma akademiska utbildning bidrar med liknande normer och tankesätt till politiska organisationer kan i detta citat ses som ett önskemål från respondentens sida. Den diskursiva kontextuella analysen påtalar bland annat att det är via språket som våra föreställningar om verkligheten skapas. Det vill säga språket bidrar inte bara till hur verkligheten återges utan bidrar även till att forma denna. Då det uttryckligen finns ett sådant önskemål från respondenten som är högt uppsatt i förvaltningen, illustreras det uttryckligen i språket att ett likvärdigt bemötande bör genomsyra den här förvaltningen. Dock är det svårt att konstatera att verkligheten reflekterar önskemålen i just denna studie.

Sett till de isoforma dragen inom förvaltningen kan de ibland överlappa och blandas. De tenderar dock att härröra från olika förhållanden. Genom både ovanstående och nedanstående citat går det att dra slutsatsen att det dels genom uttalat önskemål från respondentens sida kan bidra till normativ isomorfism samtidigt som respondenten återger att det finns ganska liten grad av likformighet i personalens arbetssätt då deltagarna de möter kan ingå i helt olika målgrupper.

”Vi jobbar ju med ett väldigt starkt individsfokus i många av våra fall och att själva individens behov ska bli tillgodosedda. Det finns ju ganska liten grad av likformighet i det. Däremot måste man ändå hitta ett arbetssätt som inte går sönder utan man måste kunna möta dem kanske då 32000 deltagare vi har här på ett år på ett bra sätt”.

Sett till den normativa isomorfismen anger respondenten även att det följaktligen inte är fullt önskvärt att bedriva normativ isomorfism inom personalgruppen, eller att de själva med sin akademiska bakgrund fullt ut bidrar med det internt eftersom förvaltningen i mångt och mycket välkomnar olikheter i deras akademiska bakgrund.

Respondent 4 som arbetar med organisationsutveckling inom förvaltningen påtalar också normativ isomorfism under fråga 5.

”Vi har ett reglemente här, så det är inga konstigheter med det. Men hur använder vi våra samlade resurser för att faktiskt jobba mot det gemensamma uppdraget på ett mer effektivt sätt?”

Med samlade resurser avses i denna mening de anställda samt deras gemensamma uppdrag. Genom diskursiv analys illustrerar även detta att det uttryckligen finns en uttalad önskan om att jobba mot det gemensamma uppdraget på ett mer effektivt sätt och det i sin tur skulle kunna återspegla möjligheterna med normativ isomorfism inom denna förvaltning. En analys kan tänkas vara att normativ isomorfism kan vara önskvärt i det första bemötandet med alla deltagare men att individfokus sedan beaktas utefter att individens behov ska tillgodoses. Det i sin tur kan innebära en mer splittrad likformighet.

Summerat påvisas starkare tvångsisoforma drag inom denna förvaltning än normativa eller mimetiska.

5.1.3.2 Skandinavisk institutionell teori

Avseende skandinavisk institutionell teori påtalas bland annat aktörer och processer under fråga 12, 14 samt 15 av respondent 3.

”Jag uppfattar att vi har ett mandat att driva förändringar, jag uppfattar naturligtvis att vi på sista raden ska kunna stå för dom beslut vi tar och dom avtal vi tecknar och hanteringen, avtalsorden som man kan kalla det. Men sen så brukar man prata om graden av entreprenörskap, att entreprenören i sin renaste form han eller hon hittar ju sina lösningar i stunden på något sätt på massa olika delar och det är ju den balansgången mellan att ha en kreativ och drivande del kontra då att också kunna anpassa det till det regelverk som finns”.

Eftersom skandinavisk institutionell teori beaktar både stabilitet och förändring och man intresserar sig för såväl likformighet som saker som driver institutionalisering trots uttryckt önskan om förändring innefattar detta citat båda av delarna. Genom den diskursiva kontextuella analysen återspeglas dessutom de uttryckta orden i pågående verksamhet eftersom respondenten själv återfinns i och återskapar denna verklighet. Med aktörer och processer avses genom den skandinaviska institutionella teorin dessutom aktörer även entreprenörer eller konsulter, egna mindre organisationer.

”Jag har ju ett par riktiga superentreprenörer här i förvaltningen och här har dom ju en roll att spela. En roll att spela på arenorna utanför den här förvaltningen primärt, men de har ju också en viktig roll i att ta hem dom här frågorna till förvaltningen och paketera dom bra på ett bra sätt”.

Det framgår tydligt att aktörernas roll samt processerna kring dem återfinns inom förvaltningen och har en framträdande roll då samma respondent tycker att de påverkar förändringar av spelreglerna inom förvaltningen som teorin även belyser.

”Ett normalläge ska ju vara ett normalläge att spelregler behöver förändras. Men vi måste hitta ett förvaltarskap också det får finnas en balans i detta helt enkelt”.

Det finns dock många grenar inom denna teori där man dessutom belyser idéspridning och översättning som respondent 4 återger under fråga 12.

”Jag tänker att vi gör det nu tillexempel, men då pratar vi ju organisation och hur vi vill jobba i organisationen, att vi vill organisera oss eller liksom jobba med både kultur och organisationsfrågor på ett helt annat sätt, så det gör vi”.

Den diskursiva kontextuella analysen påtalar att respondent 4 återger att man inom organisationen arbetar med att organisera sig på andra nya sätt. Det sker genom bland annat de olika teoribildningarna idéspridning och organisationsförändring samt översättning. Översättning är enligt Strannegård & Eriksson-Zetterquist (2011, s. 79) när idéer, objekt, tekniker samt moden blir en del av en lokal praktik och dess organisering.

Sammantaget återges aktörer och processer som den starkaste framträdande grenen inom skandinavisk institutionell teori i arbetsmarknadsförvaltningen i Göteborg. Dock återfinns en del idéspridning och organisationsförändring i form av översättning där med.

Isomorfismen verkar dock vara starkare i denna förvaltning än den skandinaviska institutionella teorin. Dock återfinns aspekter av båda där vissa av inriktningarna i de isoforma dragen samt dragen från skandinavisk institutionell teori överlappar.

5.1.4 Storstadsregionen Malmös social- och arbetsmarknadsförvaltning

5.1.4.1 Isomorfism

Avseende de isoforma dragen som redogjorts för i denna studie; *tvångs isomorfism*, *mimetisk isomorfism* samt *normativ isomorfism* i social- och arbetsmarknadsförvaltningen i

Malmö visar vår data i form av transkriberat material att mimetisk isomorfism påtalas under fråga 6, 8 samt 9 av respondent 5.

”När vi är så stora upplever jag att det finns en rädsla för att bedömningarna blir spretiga och att det inte blir rättssäkert. Så det är det man är rädd för, att vi inte längre kan leva upp till och behandla alla kommuninvånare på samma sätt. Det är den primära rädslan och därför försöker man vara väldigt styrande i bedömningar, tolkningar och vägledning”.

Då mimetisk isomorfism behandlar isoforma drag i form av standardsvar på osäkerhet och är en av tre krafter som driver institutionalisering enligt DiMaggio och Powells (1991 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 286) teori, anses detta citat beskrivande för just det. Ytterligare ett citat kring mimetisk isomorfism illustreras under fråga 8 av samma respondent.

”De organisationsförändringar som man har gjort tror jag kommer av att man har fått kritik för att man inte har agerat utifrån att det ska vara likvärdigt. För tidigare så fanns det väldigt stora geografiska skillnader i servicen och stödet som medborgarna fick och då fick man kritik för det och därför har liksom pendeln svängt. Dock har man ju också tappat lite av den geografiska kopplingen som man hade innan”.

Den diskursiva kontextuella analysen speglar dessutom de uttryckta orden som ett återskapade av verkligheten genom att respondenten själv återfinns där och genom språkets uttryck konstruerar denna verklighet. Ytterligare ett citat som illustrerar och stärker de mimetiska isoforma dragen i förvaltningen illustreras under fråga 9 av samma respondent.

”Om det är ett förslag som kanske blir ifrågasatt eller är lite kontroversiellt kan jag ändå se att det är ganska vanligt att man motiverar förslag med att jo, men vi har omvärldsbevakat och vi har sett att x y å z dom gör också så här. Göteborg gör också så, såhär tänker Stockholm, det är ändå ganska vanligt”.

Respondent 6 motsätter sig dock något den bilden och uttrycker att:

”Jag känner nog inte att det talas om att såhär gör man i andra kommuner, eller att såhär bör man göra, utan tvärtom jag tycker att vi har ett rätt så stort utrymme, och att det finns en uppmuntran från politiken, att testa nya metoder. Sen försöker vi ju givetvis titta mycket på forskning å så men även prova nya arbetssätt”.

Respondent 6 påtalar även normativ isomorfism under fråga 10.

”När man har så stora verksamheter som vi har, en så stor socialtjänst till exempel, innebär det att likriktningarna gör så att Malmöborna kan få rätt stöd och hjälp oavsett vilken avdelning de söker sig till. Vi försöker utifrån professionen kunna ge liknande service så det inte ska vara ett lotteri vilken handläggare du får”.

Båda respondenterna uppger att storskaligheten i Malmös social och arbetsmarknadsförvaltning påverkar de redan mimetiska och normativa dragen som än mer institutionaliserade i och med omorganiseringen och de facto att man gått mot ett mer centraliserat styre. Dock poängteras det att man försöker återgå tillbaka till en mer balanserad verksamhet som beaktar handläggarnas professionella autonomi i större omfattning än idag.

5.1.4.2 Skandinavisk institutionell teori

Avseende skandinavisk institutionell teori påtalas bland annat löskopplingar, meningsskapande och översättning under fråga 11 samt 13 av respondent 5.

”Det har ju varit en resa på över fem år sedan man skapade nämnden och förvaltningen, så det har väl tagit den här tiden att få ihop det. Det var ganska olika organisationskulturer och annat då som man skulle försöka trycka ihop till en. Men gällande det tillitsbaserade arbetssättet försöker man börja rensa i styrdokumenterna igen, eftersom man uppmärksammat att det är väldigt styrdokumentstungt här vilket då påverkar handlingsutrymmet för de som faktiskt möter klienterna”.

Detta citat illustrerar vad lös koppling, meningsskapande och översättning enligt teorin (Weick, 1979, 1995, 2001 se Boxenbaum & Standgaard Pedersen 2017 s. 188) hänvisar till eftersom det enligt respondenten uppstår en svag länk som en organisation gör mellan olika komponenter som bland annat beslut, strukturer och praxis. Genom detta citat återspeglas lösa kopplingar mellan det övergripande tillitsbaserade arbetssättet och det väldigt styrdokumentstunga, vilket då påverkar handlingsutrymmet för de som faktiskt möter klienterna. Det i sin tur präglar meningsskapandet och översättningen som uppstår när aktörer som i detta fall denna förvaltning försöker greppa ett nytt organisatoriskt element och försöker implementera det i sitt organisatoriska sammanhang. Samma respondent illustrerar även löskoppling, meningsskapande och översättning under fråga 13.

”Jag tycker absolut att det kan vara svårt att införa förändringar i arbetssätt, men de handlar snarare om storleken på organisationen och om man når alla som är berörda, samt att alla uppfattat informationen på samma sätt. Det är ju mer kopplat till storleken och hur vi jobbar med implementering generellt än att det är svårt att få igenom gehör för reformen”.

Inriktningarna inom skandinavisk institutionell teori överlappar ibland. Bland annat inom grenarna för löskoppling, meningsskapande och översättning (Weick, 1979, 1995, 2001 se Boxenbaum & Standgaard Pedersen 2017 s. 188) med idéspredning och organisationsförändring (Strannegård & Eriksson-Zetterquist, 2011, s. 79) genom att idéer i vissa fall kan spridas samt översättas. I det nedanstående citatet illustreras följande skandinaviska institutionella drag; idéspredning och organisationsförändring av respondent 6 under fråga 11:

”Inom arbetsmarknadsavdelningen så gör vi nog det lite grann, använder utrymmet som är otydligt eller gråzoner och där hittar vi ibland utrymme att jobba mer inom ramen för vissa samarbeten för att vi ska uppnå goda resultat och kunna jobba mer utvecklingsinriktat kring vissa frågor. Det är ju inte så att vi inte följer regelverk och dom rutiner som finns, men det finns ju inte heller alltid tydliga regler som säger att man inte får och då utmanar man genom att göra det för att se vad som händer”.

Då den skandinaviska institutionella teorin till stor del innebär att studera organisationers praktiska handlande för att finna förklaringar på hur bland annat institutionalisering sker och hur idéer har kommit att påverka organisering är detta ett illustrativt exempel på idéspredning och organisationsförändring. Det vill säga hur idéer mottas, hanteras och kommer till uttryck i en viss organisation och kan förklaras som att idéer reser över tid och till nya platser, genom att de översätts. Citatet illustrerar ett tillvägagångssätt som testats inom förvaltningen som i praktiken inneburit en idéspredning och i förläggningen en organisationsförändring eftersom

den beprövade idén som respondenten lyfte prövades för över 30 år sedan och har blivit ett tillvägagångssätt som förvaltningen idag fortsatt använder sig av och som enligt teorin institutionaliserats.

Summerat återfinns starka mimetiska isoforma drag inom förvaltningen men då även starka tendenser inom skandinavisk institutionell teori belyses är den sammantagna analysen att förvaltningen både bejaktar stabilitet (i form av isomorfism) samt förändring i form av grenarna löskoppling, meningsskapande och översättning samt idéspridning och organisationsförändring inom skandinavisk institutionell teori.

Det i sin tur innebär att Malmös social och arbetsmarknadsförvaltning har starkare drag av skandinavisk institutionell teori inom sin förvaltning.

5.2 Kvantitativ del

Då en triangulering ansågs relevant för att på bästa sätt redogöra för resultatet i denna studie operationaliserades vår forskningsfråga till en enda enkätfråga som sedan skickades ut till 60 tjänstemän inom social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningarna inom storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Frågan som ställdes var:

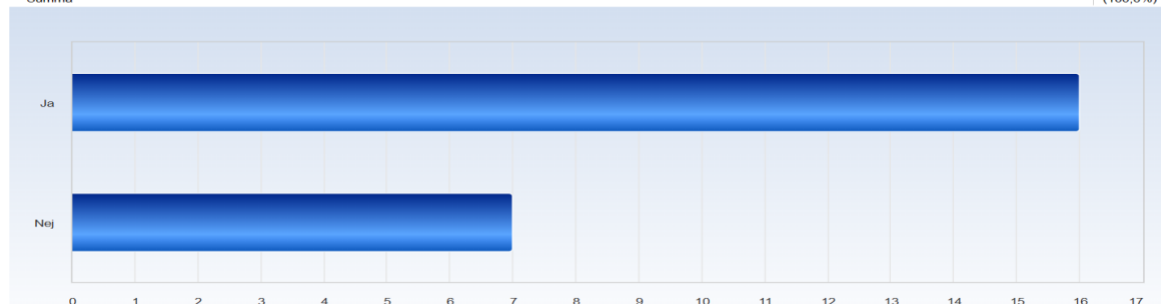
- Tror ni att den politiska organisation (förvaltning) ni arbetar inom har bevarat likformiga drag för att uppnå byråkratisering eller försöker organisationen (förvaltningen) förändra sitt sätt att organisera genom att bryta rådande normer?

5.2.1 Deskriptiv analys

Då den operationaliserade frågan endast hade ja och nej svar är det en binär nominaldata eftersom svarsalternativen ja och nej är kategorier och inte går att rangordna samt representerar kvalitativt olika värden som inte kan jämföras numeriskt. Antal tillfrågade respondenter var 60, men inkomna svar var endast 23. Bortfallet kan tänkas vara på grund av större arbetsbörda innan årets slut då enkätfrågan skickades ut. Svarefrekvensen anses dock tillräcklig för att få en hint om vad de anställda anser gällande vår operationaliserade forskningsfråga inom storstadsregionernas social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningar.

Tror ni att den politiska organisation (förvaltning) ni arbetar inom har bevarat likformiga drag för att uppnå byråkratisering eller försöker organisationen (förvaltningen) förändra sitt sätt att organisera genom att bryta rådande normer?

Tror ni att den politiska organisation (förvaltning) ni arbetar inom har bevarat likformiga drag för att uppnå byråkratisering eller försöker organisationen (förvaltningen) förändra sitt sätt att organisera genom att bryta rådande normer?	Antal svar
Ja	16 (69,6%)
Nej	7 (30,4%)
Summa	23 (100,0%)

Som går att utläsa utifrån vår sammanställda rapport från Sunet Survey anser 69,6% av de svarande respondenterna (16 stycken) att den politiska organisation/förvaltning de arbetar inom har bevarat likformiga drag för att uppnå byråkratisering. De övriga 30,4% (7 stycken) anser att den politiska organisation/förvaltning de arbetar inom försöker förändra sitt sätt att organisera genom att bryta rådande normer.

6 Avslutande diskussion

6.1 Resultatdiskussion

Genomgående behöver en redogörelse för storstadsregionernas social och/respektive arbetsmarknadsförvaltning/förvaltningars organisationsstruktur gestaltas för att kunna förstå varför vissa isoforma respektive skandinaviska institutionella teoretiska drag återfinns starkare inom vissa av dem.

För att börja med är Malmö social och arbetsmarknadsförvaltning ihopsatt i en och samma förvaltning. Det innebär att de har gått från en mer decentraliserad förvaltning som låg geografiskt närmare medborgarna till ett mer operativt centraliserat styre som i sin tur också inneburit att de har det största uppdragsområdet inom social och arbetsmarknadsförvaltningen och flest antal anställda inom sin förvaltning. Centraliseringen gjordes på grund av kritik mot godtyckliga bedömningar och ansågs vara nödvändig för att få bukt på detta. De har flest antal deltagare kopplade till både socialförvaltningens och arbetsmarknadsförvaltningens insatser och båda förvaltningarna arbetar så pass tätt med samma deltagare inom socialtjänstens insatser kopplade till arbetsmarknadsinsatser. Det i sin tur underlättar också förvaltningens arbete att sättas samman till en och samma förvaltning. Centraliseringen i sig och det större uppdragsområdet innefattar dock mindre autonomi gentemot handläggarnas profession och leds av ett mer styrdokumentstungt arbete.

Göteborg och Stockholms social respektive arbetsmarknadsförvaltningar är dock uppdelade i 2 olika förvaltningar som också ingår i ett tätt samarbete kring deltagarna av samma anledning som Malmö. Dock genomgick Göteborgs kommun en omorganisering 2021 som inneburit att de olika stadsdelsnämndsområdena avskaffades vid årsskiftet mellan 2020/2021. Det i sin tur innebär att social respektive arbetsmarknadsförvaltningarna i Göteborg gått från att tidigare arbeta geografiskt nära medborgarna ute i stadsdelarna till att nu i stället ingå i 4 geografiska områden vilka är Sydväst, Nordost, Centrum och Hisingen. Detta har inneburit ett mer centraliserat operativt styre inom Göteborgs social respektive arbetsmarknadsförvaltningar fast med möjlighet till behovsriktade insatser ute i de olika stadsdelarna.

Stockholms social respektive arbetsmarknadsförvaltningar har fortfarande den geografiska närheten till medborgarna genom att de återfinns ute i de 11 stadsdelarna. Den centraliserade operativa nivån återfinns dock inom den strategiska ledningen.

Genom resultatdelen går det att summera att sammantaget återges tvångsisomorfism som den starkaste framträdande grenen inom både social och arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholm. Dock återfinns en del löskopplingar, meningsskapande och översättning där med. De isomorfa dragen är dock starkare i denna förvaltning än de inom den skandinaviska institutionella teorin.

Inom Göteborgs social och arbetsmarknadsförvaltningar återges sammantaget aktörer och processer som den starkaste framträdande grenen inom skandinavisk institutionell teori. Det återfinns även en del idéspredning och organisationsförändring i form av översättning där med. Isomorfismen anses dock vara starkare i denna förvaltning än den skandinaviska institutionella teorin. Dock återfinns aspekter av båda där vissa av inriktningarna i de isoforma dragen samt den skandinaviska institutionella teorin överlappar.

Inom Malmös social och arbetsmarknadsförvaltning återfinns starka mimetiska isoforma drag, men då även starka tendenser inom skandinavisk institutionell teori belyses är den sammantagna analysen att förvaltningen både bejakar stabilitet (i form av isomorfism) samt förändring i form av grenarna löskoppling, meningsskapande och översättning samt idéspredning och organisationsförändring inom skandinavisk institutionell teori. Det i sin tur innebär att Malmös social och arbetsmarknadsförvaltning har starkare drag av skandinavisk institutionell teori inom sin förvaltning.

Då både Stockholms samt Göteborgs social respektive arbetsmarknadsförvaltningar har starkare isoforma drag är en slutsats att det kan tala för att de båda har liknande organisationsstruktur och är Sveriges två största städer med flest antal invånare. Det i sin tur kan påverka förvaltningens sätt att organisera sig som medför fler tvångsisoforma drag, där lagstiftande och juridiska processer påverkar handlingsutrymmet för respektive förvaltningar.

Malmös social och arbetsmarknadsförvaltning påvisar dock starkare drag från den skandinaviska institutionella teorin genom grenarna löskoppling, meningsskapande och översättning samt idéspredning och organisationsförändring. Tendenserna från skandinavisk institutionell teori pekar på att genom den centraliserade reform som gjorts, har social- och arbetsmarknadsförvaltningen blivit så pass stora att det rigida sättet att styra (som till viss mån lett till löskopplingar, men även idéspredning och organisationsförändring) tagit över för mycket vilket lett pendeln att svänga tillbaka till en mer tillitsbaserad styrning som kompensation för dess storlek.

En viktig aspekt att beakta är dock att socialförvaltningen i alla 3 storstäder anses ha mer begränsat handlingsutrymme för handläggarna eftersom det generellt ser ut så inom myndighetsutövningen på grund av rättssäkerheten och likabehandlingsprincipen. Det leder till ett mer styrdokumentstungt arbete som i sin tur driver byråkratiserings samt institutionaliseringsprocesserna inom denna förvaltning. Arbetsmarknadsförvaltningarna tenderar oftare att ha möjlighet att beakta både stabilitet och förändring i större utsträckning eftersom man inte arbetar med myndighetsutövning på samma sätt och har därför mer svängrum att testa sig fram genom att bryta rådande institutionella normer.

Det kvantitativa resultatet tolkas som att de 23 anställda tjänstemännen inom Stockholm, Göteborg och Malmös social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningar anser att den politiska organisation (förvaltning) de arbetar inom, bevarat likformiga drag för att uppnå byråkratisering. Med andra ord kan resultatet tolkas som att tjänstemännen upplever den politiskt styrda organisation de arbetar inom ha starka isoforma drag. Det till en viss skillnad från de högre uppsatta inom förvaltningen/förvaltningarna utefter hur de svarat på en del av de kvalitativa intervjufrågorna.

Ett resonemang kring detta kan tänkas vara att de som är högre uppsatta upplever sig ha större möjlighet att dels påverka den politiska organisationen de arbetar inom genom att bryta

rådande institutionella normer, men också genom att handlingsutrymmet inom organisationen gör att deras position inom förvaltningen återspeglar en annan upplevd bild av det.

Dock påvisas ju starkare isoforma drag både inom Stockholm och Göteborgs social respektive arbetsmarknadsförvaltningar genom de kvalitativa intervjuerna, vilket i sig inte fullt ut anses så häpnadsväckande. Dels eftersom politiskt styrda organisationer inom sin organisatoriska grundstruktur bejaktar de institutionaliserade processerna på ett så homogent sätt, men även eftersom det som teorin om isomorfismen belyser de tvångsisoforma, mimetiska samt de normativa dragen ytterligare driver på dessa processer.

Det resultat som stuckit ut mest är Malmös starkare drag av skandinavisk institutionell teori, eftersom de anses bejaka både stabilitet och förändring då tendenserna från skandinavisk institutionell teori pekar på att genom den centraliserade reform som gjorts, har social och arbetsmarknadsförvaltningen blivit så pass stora att det rigida sättet att styra (som till viss mån lett till löskopplingar, men även idéspredning och organisationsförändring) tagit över för mycket vilket lett pendeln att svänga tillbaka till en mer tillitsbaserad styrning som kompensation för dess storlek.

Ett annat resultat som stack ut sett till fiskbensdiagrammet som gjorts inom ramen för denna studie (för att belysa ut de olika isoforma samt skandinaviska institutionella dragen som återfinns inom storstadsregionernas social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningar) är att det inte återfanns drag av teoribildningen inom skandinavisk institutionell teori som pekar på förändring genom normer som kan vara svåra att bryta. I mångt och mycket pekar inte de institutionaliserade byråkratiska processerna inom storstadsregionernas social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningar på att de institutionella processernas homogenitet inom förvaltningen/förvaltningarna återspeglas genom förändring som norm som kan vara svår att bryta eftersom samtliga återgav genom sina svar att möjligheten ändå finns, ibland dock genom att utforska outforskad mark. De institutionella processernas homogenitet inom förvaltningen/förvaltningarna återspeglas snarare genom andra teoribildningar inom denna teori som bland annat löskoppling, meningsskapande och översättning, idéspredning och organisationsförändring samt aktörer och processer.

6.2 Metod diskussion

Avseende äkthet/autenticitet varav denna studie främst kommer att belysa ontologisk autenticitet (som återspeglar om respondenterna kommit fram till en bättre förståelse av den sociala miljö de verkar i) anses målet uppfyllt. Då flertalet av förvaltningsdirektörerna samt enhetscheferna är intresserade av studiens resultat för att själva få insikt kring organisationsteoretiska tankar som existerar inom förvaltningen utifrån den teoretiska referensram som utarbetats för denna studie kan ett konstaterande göras att respondenterna kommer att komma fram till en bättre förståelse av den sociala miljö de verkar i.

Gällande de kvalitativa intervjuerna önskade två av respondenterna ha fått frågorna skickade till sig tidigare. Då målet med semistrukturerade intervjuer är att fånga de spontana analyserna och svaren ansågs detta inte fullt ut önskvärt. I dialog med respondenterna ombads de i stället invänta intervjutillfället, vilket de gjorde. Intervjuerna gick bättre än vad de själva kanske förväntade sig och tydligheten var under hela tillfället en prioritet. Varje intervjutillfälle avslutades dessutom med två frågor vilka således var om det var någon fråga de ville att vi skulle förtydliga, eller om det var något de hade önskat tillägga. I övrigt avslutades varje intervjutillfälle med en samspelet utgångspunkt att frågorna till sin natur var något komplexa

men att med hjälp av att teorierna redogjorts för under intervjutillfället lyckades intervjun att genomföras tillfredsställande. Efter att frågorna operationaliserats till ett vardagligt språkbruk blev det mycket lättare att ställa de komplexa organisationsteoretiska frågorna till respondenterna utan att behöva redogöra för begreppen. Respondenterna ansåg att det var något komplexa eftersom de inte möter frågor kring organisationsteorier så ofta, men ansåg dem relevanta och nyskapande att få bekanta sig med.

Då vår frågeställning inte innehöll frågor av känslig karaktär anses de forskningsetiska principerna inte förorsakat några problem i relation till vår studie. Snarare anses riktlinjerna välgrundade i relation till respondenternas roll i anslutning till vår studie. Som önskat deltog sex respondenter för studiens kvalitativa del, och samtliga närvarade vid intervjutillfället samt så svarade 23 av 60 tillfrågade respondenter på vår enkätfråga.

Avseende tillförlitligheten (och genom den trovärdigheten) för denna studie genomfördes en triangulering. Trianguleringen har inneburit ett tillägg till trovärdigheten genom att intervjupersonerna för studiens kvalitativa del kunnat struktureras hierarkiskt inom förvaltningen. På så sett har man kunnat mäta de högre uppsatta chefernas organisationsteoretiska tankar, för att dessutom mäta dem mot de anställda tjänstemännens genom en kvantitativ enkätfråga (den operationaliserade forskningsfrågan) ute i förvaltningen/förvaltningarna som sammantaget besvarar vår forskningsfråga.

Om den kvantitativa enkätfrågan dock ställts separat till de tre olika storstadsregionernas förvaltningar skulle detta ha möjliggjort ett tydligare samband mellan svarsfrekvensen och de slutsatser som dragits från de kvalitativa intervjuerna per förvaltning.

Dock avsåg denna studie att mäta storstadsregionernas social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningars tankar inom organisationsteoretiska frågor ur en skandinavisk institutionell analys som en övergripande förvaltning till en början vilket föranledde den övergripande forskningsfrågan för hela förvaltningen. Under arbetets gång har det dock uppenbarat sig att trots den isoforma politiska struktur som finns kring denna förvaltnings övergripande område, existerar det väldigt skilda organisationsstrukturer inom storstadsregionerna som påverkar uppbyggnaden och därigenom genomförandet av förvaltningens uppdrag.

Det i sin tur har föranlett insikten till att om man genomfört tre olika enkäter, en inom varje storstadsregion med samma enkätfråga (utifrån vår operationaliserade forskningsfråga) så hade svaren kanske sett olika ut med tanke på de skilda organisationsstrukturerna. Ett övergripande kvantitativt resultat anses vara adekvat med tanke på den ställda forskningsfrågan, vilket inom ramen för denna studie var själva poängen. Men hade en bredare tidsram för denna studie varit aktuell hade det kunnat bringa ytterligare empirisk kunskap genom att skicka ut den operationaliserade forskningsfrågan som enkätfråga separat till de tre storstadsregionernas social och arbetsmarknadsförvaltningarna för att belysa likheter och/eller skillnader gentemot varje separat enskild organisationsstruktur.

7 Slutsats

För att kunna belysa ett helhetsgrepp och besvara frågeställningen utifrån trianguleringen som gjorts inom ramen för denna studie behöver flera led beaktas i relation till uttryckt frågeställning. Storstadsregionernas social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningars

organisationsstruktur, summering av resultatet av den kvalitativa datan kopplat till analys, skillnaden mellan social och arbetsmarknadsförvaltningarna gällande myndighetsutövning som driver institutionaliseringsprocesser samt analys av den kvantitativa datan.

Sammantaget är samtliga delar redogjorda för under resultatdiskussionen och den summerade slutsatsen är att storstadsregionernas social och/respektive arbetsmarknadsförvaltningar bevarat isomorfismen inom sina politiska organisationer sett till både den kvalitativa och den kvantitativa datan utformad inom ramen för denna studie.

Då ingen annan studie likt denna gjorts inom ramen för storstadsregionernas social och arbetsmarknadsförvaltningar i Sverige är det svårt att belysa likheter/olikheter till liknande studier. Dock erbjuder resultaten från de kvalitativa intervjuerna en insiktsfull översikt över hur isomorfism och skandinavisk institutionell teori kan ta sig uttryck i praktiken inom olika förvaltningar. Dessa resultat kan analyseras i ljuset av DiMaggios och Powell's (1991 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 286) teori om isomorfism genom hur politiska organisationer anpassar sig till bland annat externa krav inom tvångsisomorfismens byråkratiska processer. Resultaten ger även en inblick i hur skandinavisk institutionell teori kan manifesteras sig genom en strävan efter att bevara förvaltningens/förvaltningarnas stabilitet genom byråkratisk tröghet men belyser även vilka organisatoriska processer som föranleder till bevarad institutionalisering trots att en önskan om förändring finns inom förvaltningen/förvaltningarna. Resultatet ihop med studiens analytiska del belyser även komplexiteten i politiska organisationers anpassningsprocesser och understryker vikten av att förstå både de externa och interna faktorerna som påverkar dem. Det är uppenbart att det råder en dynamik mellan konformitet och distinktion som är avgörande för att förstå organisationers utveckling och beteende.

7.1 Förslag på vidare forskning

Vidare är det av vikt att kritiskt granska vad diskursen kring just isomorfismen framställs som. Stämmer DiMaggio och Powell's (1991 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 286) resonemang samt deras starka ställningstagande vad gäller framväxten av fält vilka de hävdar är konstruerade och fungerar som informationsnätverk som uppmuntrar standardisering och professionalisering? Bör statens roll betonas i att tvinga organisationer i riktning mot isomorfism och konvergens? Vilka intressen kan stå bakom detta?

Utifrån DiMaggio och Powell's (1991 se Frumkin & Galaskiewicz 2004 s. 286) teorier om informationsnätverkens roll i främjandet av standardisering och professionalisering, är det av ytterst vikt att noggrant granska och analysera dessa argument. Vilka kritiska röster eller alternativa teorier finns?

Statens roll i att styra organisationer mot isomorfism och konvergens är en annan viktig aspekt att undersöka. Genom att jämföra olika länder och specifika fallstudier skulle en bättre förståelse för hur staten påverkar denna process redogöras för.

Vidare bör de intressen som kan stå bakom rörelsen mot isomorfism identifieras. Genom att utröna specifika grupper som kan ha ett intresse i denna fråga och utforska deras motiv och påverkan, kan en djupare förståelse för de krafter som driver denna process ta form.

Slutligen är det viktigt att kritiskt granska diskursen kring isomorfism. Vilka röster inkluderas eller utesluts från diskussionen? Hur har diskursen kring isomorfism förändrats över tid och

vilka röster har varit mest framträdande? I detta sammanhang är det värt att diskutera byråkratin som ett styrsystem vid sidan av demokrati, marknad och sociala normsystem.

Genom att fördjupa förståelsen för dessa frågor kan en mer nyanserad och kritisk diskussion kring isomorfism och dess påverkan på politiska organisationer och samhället i stort ta form. Det innebär således att inte bara acceptera de rådande teorierna och praktikerna utan också utmana dem och söka efter alternativa sätt att förstå och organisera vårt samhälle på.

8 Käll- och litteraturförteckning

Bergman, B. & Klefsjö, B. (2012). *Kvalitet från behov till användning*. Studentlitteratur.

Boxenbaum, E. & Standgaard Pedersen, J. (2017). Scandinavian institutionalism – a case of institutional work. *Cambridge University Press*, s. 178-204. doi: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511596605.007>

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl., Studentlitteratur.

Czarniawska, B. (2009). Emerging Institutions: Pyramids or Anthills? *Organization studies*, 30(4). 423-441. doi: 10.1177/0170840609102282

DiMaggio, P. & Powell, W. (1983). The iron cage revisited: institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48(2), s. 147-160. doi: <https://doi.org/10.2307/2095101>

Frumkin, P. & Galaskiewicz, J. (2004). Institutional Isomorphism and Public Sector Organizations. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 14(3), s. 284-307. doi:10.1093/jopart/muh028

Johansson, R. (2009). Vid den institutionella analysens gränser: Institutionell organisationsteori i Sverige. *Nordiske Organisasjonsstudier*, 11(3), s. 5-22.

SCB (2022). Tätorter i Sverige. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/tatorter-i-sverige/> [2023-11-02]

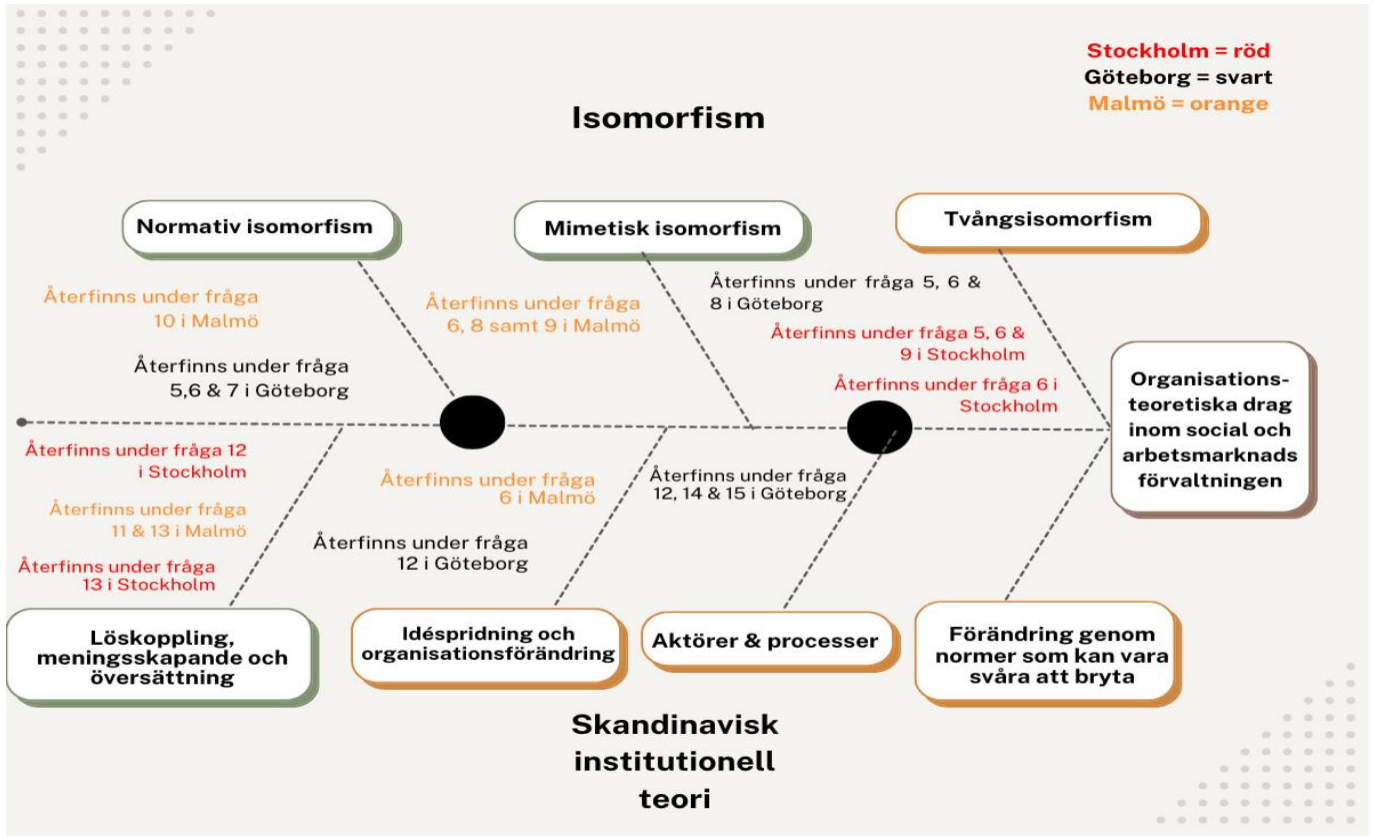
Strannegård, L. & Eriksson-Zetterquist, U. (2011). *Organisering*. Malmö: Liber AB.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2002-01-08-forskningsetiska-principer-inom-humanistisk-samhallsvetenskaplig-forskning.html>

Zetterquist, U., Kalling, T. & Styhre, A. (2012). *Organisation och organisering*. 3 uppl., Liber AB.

8.1 Bilagor

8.1.1 Fiskbensdiagram

Utmärkande drag som belyses inom isomorfism respektive skandinavisk institutionell teori varpå de transkiberade intervjuerna genomgått en rigorös utsällningsprocess genom det teoretiska ramverk som presenterats i denna studie.

8.1.2 Intervjupersoner

Ledningsgrupp Stockholms Stad

Respondent 1, befattning: Socialdirektör på socialförvaltningen

Respondent 2, befattning: Arbetsmarknadsdirektör på arbetsmarknadsförvaltningen

Ledningsgrupp Göteborgs Stad

Respondent 3, befattning: Förvaltningsdirektör på arbetsmarknadsförvaltningen

Respondent 4, befattning: HR & Kanslichef arbetsmarknads & vuxenutbildning

Ledningsgrupp Malmö Stad

Respondent 5, befattning: Enhetschef för ärende & nämndhantering på social & arbetsmarknadsförvaltningen

Respondent 6, befattning: Enhetschef för arbetsmarknadsavdelningen på social & arbetsmarknadsförvaltningen

8.1.3 Intervjuguide

Semistrukturerade intervjufrågor till social- och arbetsmarknadsförvaltningen

Inledande frågor	
1. Vad är din utbildningsbakgrund?	
2. Kan du berätta lite om din yrkesbakgrund inom förvaltningen?	
3. Kan du beskriva lite kring din nuvarande yrkesroll?	
4. Hur länge har du arbetat som förvaltningsdirektör/avdelningschef?	
Frågor om isomorfism	
5. Hur tror du att förvaltningen arbetar mot likformighet rent organisatoriskt?	Kan du vidareutveckla?
6. Hur upplever du att man bejaktar likformighet i förvaltningen när man fattar beslut om strukturella förändringar och satsningar?	
7. Hur anser du att likformighet pratas om i den politiska kontext förvaltningen befinner sig i?	
8. Anser du att man som förvaltning tenderar att luta sig mot likformighet vid tvångsgranskning?	Varför? Vidareutveckla gärna
9. Anser du att man som förvaltning tenderar att lutar sig mot likformighet för att uppnå politiskt inflytande och behov av legitimitet?	Varför?
10. På vilket sätt anser du att professionalisering inom förvaltningen bidrar till ökad likformighet?	
Skandinavisk institutionell teori (bejaktar likformighet samt förändring genom normer som kan vara svåra att bryta)	
11. På vilket sätt (om du upplever sådana drag) anser du att förvaltningen arbetar mot förändring i form av att bryta rådande normer?	
12. Anser du att man bejaktar likformighet <i>och</i> strävan efter förändring när det gäller strukturella förändringar och satsningar?	
13. På vilket sätt (om du upplever sådana drag) anser du att det är svårt att genomföra reformer efter beslutade mål?	

14. Hur upplever du institutionella entreprenörers medverkan till förändringsprocesser?	
15. Anser du att de påverkar förändringar av spelreglerna inom förvaltningen?	
16. Upplever du att ni som förvaltning/politisk organisation blir alltmer olika varandra rent organisatoriskt?	Varför? Vidareutveckla gärna
Avslutande frågor	
17. Är det någon fråga du vill att vi ska förtydliga?	
18. Är det något mer du hade önskat tillägga?	

HÖGSKOLAN
I BORÅS